

Sammandrag av utlåtandena och responsen om utkastet till skötsel- och användningsplan för Skärgårdshavet

Skärgårdshavets skötsel- och användningsplan var framlagd 20.5–30.6.2024. Sammanlagt inkom 38 utlåtanden och andra åsikter om planutkastet. Utlåtandena och responsen per intressentgrupp presenteras i tabell 1.

Tabell 1.

Aktör	St.
Kommun/stad	1
Annan myndighet	7
Fiske- och jaktaktörer	7
Andra föreningar och sällskap*	15
Privatpersoner	8

**naturskydds-, bya- och hobbyföreningar*

I myndigheternas och kommunens utlåtanden ansågs de åtgärder som presenterats i skötsel- och användningsplanen i huvudsak vara bra för att trygga nationalparkens naturvärden, utveckla naturturismen och besökarupplevelsen samt förebygga naturkonsekvenserna av rekreations- och naturturismen. I planen identifierades områdets viktigaste värden och den föreslagna zonindelningen ansågs främja målen och ta hänsyn till områdets naturvärden. I sina utlåtanden betonade myndigheterna vikten av uppföljning av naturvärdena samt förebyggande och minimering av olägenheter. Av de föreslagna åtgärderna var det tillåtelse av gråsäljakt i nationalparken som fick mest kritik. Dessutom lyfte man i många utlåtanden fram behovet av att både anvisa och garantera Forststyrelsen tillräckliga resurser för att genomföra skötsel- och användningsplanen.

Utöver myndigheterna var många föreningar och organisationer oroad över rekreationsanvändningens och den växande naturturismens inverkan på naturvärdena. Även om rekreationsanvändningen och turismen ansågs ge betydande inkomster i området var man orolig för dess konsekvenser för bland annat vattendragen, fågelbeståndet och andra viktiga natur- och

kulturvärden. Organisationer som arbetar med naturfrågor önskade i sina utlåtanden ett tätare samarbete än tidigare med Forststyrelsen i fråga om artuppföljningar och naturvårdsarbeten. För att genomföra artuppföljningarna önskade föreningarna och organisationerna att Forststyrelsens baser i skärgården skulle kunna användas för att samla in viktiga data även i framtiden. Man förhöll sig i huvudsak positivt till de åtgärder och identifierade värden som fastställts i skötsel- och användningsplanen, även om man i en del av utlåtandena kritiserade varför man i skötsel- och användningsplanen inte hade tagit ställning till värderingen och prioriteringen av objekten och skötselåtgärderna – detta ansågs vara bristfällig. De som gav utlåtanden upplevde att skötsel- och användningsplanen till många delar blivit på en alltför generell nivå. Dessutom delade åtgärderna för viltvården föreningarnas och organisationernas åsikter.

Jakten på gråsäl, grågås och hjort fick mest kritik bland åtgärderna inom jakt och fiske. Många föreningar och organisationer som arbetar med naturskydd framförde att jakt på gråsäl inte hör till nationalparken, eftersom den lätt förväxlas med östersjövikaren och jakttiden infaller under fåglarnas häckningstid på våren. I skötsel- och användningsplanen ingick däremot inga motiveringar till grågåsjakten. Man önskade en starkare och tydligare målbild med konkreta åtgärder för att utrota hjortbestånden i naturskyddsområdena. Jaktföreningarna ansåg att jakten på hjortar ger området mycket livskraft och inkomster, och därför borde hjortbestånden inte utrotas i skyddsområdena. Att hjortbestånden skulle försvinna helt ansågs ytterligare förtvina skärgårdens jaktkultur, som enligt jaktföreningarnas utlåtanden redan har tynat bort på grund av den åldrande befolkningen och utflyttningen från skärgården. Många andra föreningar kritiserar Forststyrelsens behov av att återuppliva jaktkulturen i området, som enligt utlåtandena numera i stor utsträckning är nöjesjakt, medan den tidigare har varit en del av skärgårdsbornas näring. Dessutom ansågs en brist i planen vara att man inte i detalj hade tagit ställning till vilka arter som inte får jagas i skyddsområdena, såsom däggdjursrovdjur.

De åtgärder för viltvården som presenterades i skötsel- och användningsplanen fick dock i huvudsak positivt respons från jakt- och fiskeföreningarna. I utlåtandena uttrycktes gråsäl som ett stort hot mot fiskerinäringen och man önskade att jakttillstånden skulle utvidgas till icke-ortsbor. Ett annat betydande hot för fiskerinäringen var storskarven, för vilken jakt också borde tillåtas. Målen för fiskerinäringen ansågs i huvudsak vara goda, men delvis otillräckliga med tanke på återhämtningen av fiskerihushållningen och fiskekulturen. Många föreningar ansåg att jakt på små rovdjur (mink, mårhund, räv) och utrotning av hjortar är viktiga åtgärder med tanke på bevarandet av skärgårdens naturvärden.

Responserna från privatpersoner behandlade i stor utsträckning olika delområden i skötsel- och användningsplanen, men i synnerhet dess mål och föreslagna åtgärder. Respons gavs bl.a. avsaknaden av ett tältningsområde på Utö i planen samt behovet av att öka skyltningen och annan information på öarna. Utöver tältningsområdet önskade man att Utö skulle få mer av stödande

infrastruktur för att möjliggöra en jämlik naturturism på ön. I responsen på planen framkom också lokalbefolkningens vilja till ett tätare samarbete och större delaktighet än tidigare.

På basis av utlåtandena har man i skötsel- och användningsplanen identifierat de viktigaste värdena och hoten i området, även om dess struktur upplevdes som besvärlig och det var svårt att identifiera prioriteringar och riktlinjer. Utöver att förtydliga planens struktur ombads Forststyrelsen dra upp riktlinjer för beaktandet av den nya restaureringsförordningen som en del av skötsel- och användningsplanen.

Utlåtande av NTM-centralen i Egentliga Finland om Natura-bedömning enligt 35 § i naturvårdslagen (9/2023)

NTM-centralen i Egentliga Finland ansåg i sitt separata utlåtande 30.10.2024 (VARELY/3338/2024) om skötsel- och användningsplanen att bedömningen av Natura-konsekvenserna i huvudsak har gjorts på behörigt sätt. I bedömningen hade man dock kunnat närmare förklara vad uppgifterna om naturtyperna i bedömningen grundar sig på. I fråga om bedömningen av konsekvensernas betydelse ansåg NTM-centralen att det inte är ändamålsenligt att använda Södermans och Byrons konsekvensbedömningsskalor från början av 2000-talet. I Natura-bedömningarna bedöms konsekvensernas betydelse på en tvågradig skala som grundar sig på naturvårdslagen; försämras inte betydligt – försämras betydligt.

NTM-centralen ansåg att konsekvenserna av jakten på gråsäl inte hade bedömts på behörigt sätt i bedömningen. I bedömningen fanns inga uppgifter om artens nuvarande bestånd och i bedömningen hade man inte närmare bedömt vilken inverkan jakten har på beståndet. I bedömningen rådde det också osäkerhet kring hur många tillstånd som kan beviljas. I anslutning till jakten på gråsäl borde man dessutom ha bedömt eventuella konsekvenser för andra naturvärden, t.ex. fågelbeståndet. I fråga om de sammantagna konsekvenserna borde man i bedömningen bättre ha beaktat även den befintliga verksamheten. Till exempel hade Jurmos övriga nätverk av stigar och slitaget på de naturtyper som förekommer i Jurmo inte bedömts kumulativt tillsammans med konsekvenserna av den stig som var föremål för bedömning. I fråga om de sammantagna konsekvenserna borde man också ha bedömt bättre hur ökningen av antalet besökare i Skärgårdshavet påverkar Natura-områdena.

På grund av ovan nämnda brister, där bedömningen av konsekvenserna av säljakten och bedömningen av de sammantagna konsekvenserna är i fokus, främst för Jurmos del, ansåg NTM-centralen att de betydande konsekvenser som ligger till grund för skyddet av naturvärdena i Skärgårdshavets (FI0200090/FI0200164) Natura-område inte har uteslutits på ett tillförlitligt sätt i Natura-bedömningen i fråga, och att Natura-bedömningen bör kompletteras till denna del. Kompletteringarna gjordes enligt beskrivningen nedan och NTM-centralen ansåg i sitt utlåtande av

den 20.2.25 (VARELY/3338/2024) att ändringarna i Natura-konsekvensbedömningen och de föreslagna lindringsåtgärderna var tillräckliga.

Ändringar i skötsel- och användningsplanen som gjorts utifrån utlåtanden och respons

Utifrån utlåtandena och responsen uppdaterades planen på följande sätt:

Beskrivning av planeringsområdet och planeringssituationen

"Skärgårdshavet är en globalt unik förekomst av grunt hav, små öar och skärgårdar som inte påträffas på andra håll i världen" har lagts till i sammanfattningen av basinformationen. En specifikation av namnet på öarna har lagts till i planen till den del antalet tecken i SAP-datasystemet har tillåtit det. Korrigeringar har gjorts i uppgifterna om Försvarsmaktens arrendeområden. Sammanfattningen i planen preciserades så att skötsel- och användningsplanen visar Forststyrelsens samlade målbild för skötseln och användningen av området.

Centrala skydds- och bruksvärden samt hot

Inskrivningen av målet om att utrota av vitsvanshjorts- och rådjursbestånd har preciserats på blankett 11. Till sammandraget av hotbeskrivningen har fogats de olägenheter gräsälven orsakar fisket.

Riktlinjer för styrning av användningen och användning av naturresurser

Ordningsstadgan för naturskyddsområdet i Sjölä skärgård preciserades i fråga om att slå läger och cykla. Ordningsstadgan för Skärgårdshavets nationalpark och Sjölä skärgårds naturskyddsområde ändrades i fråga om uppgörande av eld genom att stryka omnämnandet av vildmarksskik. På blankett 17 i planen preciserades punkten om att slå läger tillfälligt i Skärgårdens nationalpark, Sjölä skärgårds naturskyddsområde samt i andra områden som hör till planeringsområdet.

Åtgärder för naturskydd och skydd av kulturarvet

Till sammandraget på blankett 4 och i beskrivningarna av åtgärderna på blankett 14 har fogats uppgifter om EU:s restaureringsförordning, som trädde i kraft i augusti 2024, och om verkställandet och beaktandet av den i de skyddsområden som förvaltas av Forststyrelsen.

Skydd av landnaturen

Planen preciserades närmare i fråga om den övergripande planen för naturvården som utarbetats för Skärgårdshavets naturskyddsområden (Forststyrelsen 2021) och dess betydelse för värderingen och prioriteringen av skötseln av objekt som kräver naturvård. Dessutom fogades översiktskartor över naturvården till bilagorna till skötsel- och användningsplanen.

I beskrivningen av åtgärden för avlägsnande av främmande rovdjur inkluderades ett omnämnande om den fångstplan som utarbetats inom projektet Biodiversea. Planen styr arbetet med att bekämpa små rovdjur i området. Information om resultaten av jakten på små rovdjur publiceras årligen på Forststyrelsens webbplats luontoon.fi.

Antalet arrendeavtal för betesmarker i planeringsområdet och arealerna per skyddsområde uppdaterades på blankett 10.

Beskrivningen av åtgärden ”Tryggande och utveckling av talkoarbetet, miljöfostran och intressentgruppernas forsknings-/uppföljningsarbete” utökades med följande: Forststyrelsen tar fram verksamhetssätt och spelregler för gemensam användning av baser i anslutning till frivilligarbetet och informerar intressentgrupperna när de är klara (blankett 14).

Kulturarv

Den separata bilagan (7) till beskrivningen av kulturarvets nuläge och själva planen kompletterades bl.a. i fråga om de skyddsuppgifter som saknades och som erhöles från Museiverket och NTM-centralen i Egentliga Finland. I bilagan och planen preciserades dessutom läget beträffande inventeringarna och värderingen av objekten, som Forststyrelsen har genomfört på riksnivå. Forststyrelsens publikation ”Kulttuuriperinnön kuva 2023” lades till i källförteckningen. Åtgärden för kommunikation kompletterades så att den beaktar kulturarvet (blankett 15).

Skydd av havsnaturen

Bilaga 6 som beskriver havsnaturens nuvarande tillstånd uppdaterades med Naturresursinstitutets aktuella uppgifter om fiskbestånd samt med uppgifter från bedömningen av havsmiljöns tillstånd i Finland 2024. I beskrivningen av åtgärden för uppföljningslinjerna enligt havsförvaltningsplanens övervakningsprogram (blankett 14) lades dessutom till en uppgift om vilket år nästa uppdatering av övervakningsprogrammet kommer att publiceras. För tydlighetens skull har man preciserat de aktörer som allmänt ansvarar för skötseln och uppföljningen av sälbestånden i Östersjön och att riktlinjerna för skötseln av havssälbestånden i Finland presenteras i förvaltningsplanen för Östersjöns sälstammar. En precisering av de myndigheter som ansvarar för oljebekämpningen har lagts till i åtgärden som syftar till att minimera konsekvenserna av oljeskador till havs.

Jakt och fiske

Jakt

Antalet jaktarrendeavtal har korrigerats. På blankett 8 har jakttrycket i planeringsområdet och fördelningen av jaktarrendeavtalen i planeringsområdets olika naturskyddsområden och nationalparker preciserats. I jakttabellen på blankett 8 har man lagt till ett omnämnande om att de allmänna vattenområdena finns på den bifogade kartan 4 Planeringsområdets läge och markanvändning. I beskrivningen av åtgärden för uppdatering av jaktarrendeavtalen har det lagts till att avsikten är att i samband med uppdateringarna testa en obligatorisk fångstanmälningsskyldighet som binds till jaktarrendeavtalen. Detta gäller särskilt de viltarter som omfattas av den lagstadgade fångstanmälan. Till åtgärden som beskriver möjligheten till jakt på gråsäl har lagts att tillstånd som beviljas personer förutsätter fångstanmälningsskyldighet.

Den separata Natura-bedömningen har i fråga om konsekvenserna av jakten på gråsäl uppdaterats i enlighet med NTM-centralen i Egentliga Finlands separata utlåtande (VARELY/3338/2024), som förutsatte närmare uppgifter om antalet gråsäl i området och jaktens inverkan på gråsälbeståndet och fågelbeståndet. Dessutom har den separata Natura-bedömningen kompletterats i enlighet med Naturresursinstitutets utlåtande om överlappningen mellan gråsälens och östersjövikarens förekomstområden och utmaningarna med artidentifieringen och de risker den medför för skyddet av beståndet av östersjövikare. För att man ska kunna minimera olägenheterna av jakten på gråsäl för andra naturvärden beviljas inga tillstånd för säljakt i de områden där rätten att färdas har begränsats och som fastställs i skötsel- och användningsplanen, i östersjövikarens viktiga utbredningsområden eller på viktiga fågelöar under fåglarnas häckningstid 1.4–31.7. På Naturresursinstitutets begäran lämnades tidpunkten för flyginventeringen av gråsälens 15.5–6.6 också utanför jakten för att trygga ett störningsfritt genomförande. I granskningen säkerställdes att eventuella jaktområden för gråsäl även förekommer utanför dessa. I samband med mellangranskningen av skötsel- och användningsplanen för Skärgårdshavet efter cirka 5–6 år görs en granskning av antalet fångstillstånd och huruvida det finns skäl att uppdatera tillåtna jaktområden utifrån den naturinformation som insamlats fram till dess. Dessa riktlinjer som antecknats i Natura-konsekvensbedömningen har också kompletterats i punkt 16 i skötsel- och användningsplanen för åtgärder inom jakt och fiske.

Fiske

Uppgifterna om fiskbeståndet och fångststatistiken i planen har korrigerats och uppdaterats i enlighet med de uppgifter och källmaterial som framkommit i utlåtandena. För tydlighetens skull har följande lagts till i blankett 16: "Ändringen av fisketillstånd som är bundna till kommundillhörighet eller ägande av stugfastigheter gäller inte områden med fiskearrendeavtal". I planen har en uppgift lagts till om att Forststyrelsen som en etablerad åtgärd för vård av

fiskbestånden deltar årligen när man släpper ut sikyngel. Arbetet samordnas av Åbolands fiskarförbund i Korpo-Houtskär-Iniö Fiskeriområde i Korpoström och i Kimitoön-Särkisalo Fiskeriområde i Dragsfjärd. Uppgifterna om yrkesfisket har korrigerats och kompletterats. I planen har man kompletterat beskrivningen av åtgärden "Restaurering av lekområden och bevarande av livskraftiga naturliga fiskbestånd" med fiskeriområdena som en namngiven samarbetspartner. Fiskeområdet har korrigerats till fiskeriområden (blankett 18).

Zonindelning

På blankett 13A-C har det lagts till att Gyltö, Utö och Örö hör Försvarsmaktens skyddsområden, där viss verksamhet såsom ankring och dykning med utrustning förutsätter tillstånd enligt 17 § i territorialövervakningslagen (755/2000) av Försvarsmakten.

Åtgärder och förvaltning för styrning av användningen

Beskrivningarna och rubrikerna för åtgärderna "Vi markerar nationalparkens gränser och områden med begränsningar i rätten att röra sig i terrängen" och "Skydds- och begränsningsområdenas gränser införs på sjökort, elektroniska kartor och utflyktskartan" har kompletterats. Dessutom har beskrivningarna av åtgärderna "Evenemangstillstånd och markägarens samtycke" och "Förutsättningarna för att inrätta områden som reserverats för skydd utreds" utökats med omnämnanden om att delaktiggöra relevanta myndigheter och intressentgrupper.

Separat bedömning av Natura-konsekvenserna

Den separata bedömningen av Natura-konsekvenserna kompletterades med bakgrunden till uppgifterna om naturtyper. Dessutom ändrades skalan för konsekvensbedömningen (konsekvensbedömningen av Söderman och Byron från 2000-talet togs bort). Även bedömningen av de sammantagna konsekvenserna kompletterades genomgående, men särskilt för Jurmos del. Till Jurmo fogades också en åtgärd i skötsel- och användningsplanen, med vilken man lägger till märkningar och skyltar i terrängen nära sanddynen där det växer kråkbär.

Uppföljningen av besökarna kompletterades närmare med en uppskattning av antalet besök. Ändringarna i anslutning till jakt beskrivs ovan i avsnittet om jakt och fiske.